

İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Okuma Metinlerinde Karşılaşılan Sorunlar*

Mesut Gün†

Özet

Ülkemizde, 2004 yılından sonra geleneksel eğitim yaklaşımları terk edilerek yeni ilköğretim programları hazırlanmıştır. Türkiye’de bu kapsamda kullanılan yeni programlardan birisi de yapılandırmacı eğitim yaklaşımından esinlenerek hazırlanan İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı’dır. Yeni programın hedeflediği, okuduğunu yeniden yapılandıran, eleştirel ve yaratıcı düşünen, güncel sorunlara çözümler üretebilen bireyler yetiştirilebilmesi için okuma metinlerinin yeni programının hedefleriyle örtüşmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırmada Türkçe öğretmenlerinin okuma derslerinde kullandıkları okuma metinlerinde karşılaştıkları sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın ana amacı okuma metinlerinin yeni programın okuma hedefleriyle uyuşmayan yönlerinin neler olduğunu öğretmen görüşlerine göre belirlemektir.

Araştırma verilerine ulaşabilmek için öğrenci ders kitaplarında kullanılan okuma metinleriyle ilgili 140 Türkçe öğretmeninden anket yoluyla toplanan nicel veriler SPSS- Windows 11,5 paket programıyla araştırmanın alt amaçları doğrultusunda istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Ayrıca 15 Türkçe öğretmeniyle Öğretmen Görüşme Formu kullanılarak görüşme yapılmış ve sonuçlar içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırma sonunda Türkçe öğretmenlerinin yapılandırmacı eğitim modeliyle ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma becerilerinin kazandırılmasına yönelik metinlerde birçok sorunla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu sorunlar; ders kitabındaki metinlerin öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmada yetersiz kalması, çok uzun ve sıkıcı olması, öğrencilerin güncel sorunlara çözüm üretmelerine yeterince uygun olmaması, öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırma konusunda yeterli olmaması, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye yeterince uygun olmaması ve öğretmenlerin öğrencileri okuma kurallarını uygulama konusunda yeterli bulmamaları şeklinde sıralanabilir. Öğrenci ders kitaplarındaki okuma metinlerinin araştırmayla belirlenen sorunları giderecek şekilde uzmanlarca yeniden yapılandırılmasının Yeni Türkçe Programı’nın hedeflerine ulaşılmasına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Yapılandırmacı eğitim, Okuma eğitimi, Okuma metinleri, Öğretmen görüşleri

The Difficulties That Are Faced While The Application Of Reading Passages In Turkish Lessons For Secondary Schools

Abstract

In our country, after the year 2004, new primary school curriculums were prepared abandoning traditional educational approaches. One of the new programs that are used in this context, Turkey inspired by constructivist approach to education Elementary Turkish Course (6-8 Classes) Training Programme. As the new curriculum aims to raise students who reconstruct what they read, who have critical and creative thinking, who

* Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında 2011 yılında tamamlanan “Yapılandırmacı Eğitim Modeliyle İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Okuma Becerilerinin Kazandırılmasında Karşılaşılan Sorunlar” adlı doktora tezinin verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

† Milli Eğitim Bakanlığı, mesutgun07@gmail.com

can produce solutions to daily issues, we can say that the reading passages which are used in Turkish lessons in secondary schools have to be in harmony with the new curriculum's reading objectives.

In the research, the problems which are faced by Turkish teachers in reading lessons while applying the reading passages were studied to be specified. The main purpose of the research is to specify the aspects of the reading passages which are not in harmony with the new curriculum's reading objectives.

To be able to reach the research data, the quantitative data which was collected by a survey including 140 Turkish teachers about their opinions on the reading passages in the course books was analyzed according to the sub-purposes of the research by SPSS Windows 11.5. Additionally, 15 teachers were interviewed using an interview form and the results were evaluated with the content analysis method. At the end of the research, it was understood that ,with the constructivist education approach, Turkish teachers have many problems with the reading passages which aim to give the students reading skills in Turkish lessons in secondary schools. These problems can be listed to be; the reading passages in the course books are insufficient to help students build reading pleasure and reading habits, they are too long and boring, they are not up to date and they are not suitable to enable students to produce solutions to daily problems, they are insufficient to increase the critical and creative thinking of the students, the teachers find the students insufficient to apply the rules of reading. It can be said that reconstructing the reading passages in the course books in order to remove the problems which were determined in this research will help new Turkish curriculum reach its goals.

Keywords: Constructivist education, Reading education, Reading passages, Teacher opinions

GİRİŞ

Yapılandırmacı Yaklaşımla Türkçe Eğitim ve Öğretiminin Hedefleri

Yapılandırmacı eğitimle Türkçe öğretiminde temel hedeflerin neler olduğunu bu programın uygulanmasını gerekli ve faydalı bulan MEB'in Türkçe Öğretim Programı'nda (6-8. Sınıflar) net olarak karşımıza çıkmaktadır.

MEB Türkçe Öğretim Programı'nda okuma becerisi şu şekilde tanımlanmıştır:

“Ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir. Okuma becerisi, öğrencinin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlar. Dolayısıyla bu beceri; öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma ve eleştirel düşünmeyi sağlayan bir süreci de içine alır” (MEB, 2006: 6).

MEB, bilgi toplumunda eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, iletişim kurabilen, girişimci, bilgi teknolojilerini kullanabilen, karşılaştığı problemlere alternatif çözümler üretebilen, araştırmacı, karar verme gücüne sahip, kişisel ve sosyal değerlere önem veren, estetik zevke sahip, milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireylere ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Bu nedenle de yapılandırmacı eğitim modeliyle 2005 yılından itibaren yeni bir programın uygulamaya konulduğu ifade edilmektedir.

Yapılandırmacı eğitim modeliyle, öğrenciler kendilerine sunulan bilgileri olduğu gibi alan bireyler olarak değil, kendi yorumlarını ortaya koyarak öğrenme sürecine etkin katılan, bilgiyi zihninde önceki bilgileriyle bütünleştirerek yapılandıran, bilgi üretebilen ve kapasitesini sonuna kadar geliştiren aktif öğrenciler olarak kabul edilmiştir. Bunun sağlanabilmesi için de, öğrencilerin derse etkin olarak katılmasının sağlanması yani etkinlik temelli bir eğitim gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yapılandırmacı eğitim modeliyle öğrencilerin edindikleri bilgileri önceki bilgileri ile bütünleştirerek yeniden inşa etmeleri, grup çalışmalarına katılma isteği duymaları, sınıf içi

tartışmalara katılmaları ve yaratıcı fikirler üretmeleri, farklı araştırma yöntem-tekniklerini kullanmaları ve disiplinler arası bir bakış kazanmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2006: 6).

Dünyamızdaki hızlı gelişim ve değişim; okuma, okuduğunu anlama ve değerlendirme ile ilgili bilgi ve değer yargılarında da değişimlere neden olmuştur. Yapılandırmacı eğitim modelinde de üzerinde durulan okuma becerileriyle ilgili olarak bilim insanlarının görüşlerinden bazıları şunlardır:

Okuduğunu anlamada, okunan kelimenin anlamını bilmek yeterli değildir. Kelimenin anlamını bilmenin yanı sıra anlama, kavrama, zihinde yapılandırma, aralarında ilişki kurma ve değerlendirme yapmak da gereklidir (Güneş, 2000: 59).

Okuyucu bir metni okuduğunda metinde geçen düşünceyle ön bilgilerini bütünleştirir. Metinde geçen kelimelerin anlamlarından hareketle, cümlelerin anlamlarına, cümlelerden paragrafların anlamına ve paragraflardan da konunun anlamına ulaşır. Okuduğunu anlama, okuyucunun ön bilgileri ile metinlerden öğrendiklerini karşılaştırıp, sentez ederek yeni bir düşünceye ulaşmasıdır (Akyol, 2005: 2).

Okuma, yazı (görsel yolla) aracılığıyla gelen mesajların alınıp, çözümlenmesi, algılanıp anlamlandırılmasına dayalı karmaşık bir beceridir. İletişimin alıcı yönünde anlama gücüne yönelik bir etkinliktir. Okuma becerisi, düşünme, anadili edinimi ve konuşma ile yakından ilintili olan bir üstdil becerisi olarak tanımlanmaktadır (Topbaş, 1998: 12).

Ön bilgilerin artırılması için çocuğun zengin uyarıcı çevresinde yetişmesi gerekir. Böyle bir çevrede yetişen çocuklar, akranlarına göre daha fazla ön bilgiye sahip olmaktadır. Smith ve Dechant'a göre okuduğunu anlama becerisi şu öğelerden oluşmaktadır:

1. Grafik sembollerle yani yazı ile bunların anlamları arasında ilişki kurabilme
2. Deyimlerin, cümlelerin, paragrafların ve tüm parçanın taşıdığı anlamı küçükten büyüğe doğru hiyerarşik bir şekilde anlama, gerektiğinde parçalarla bütün arasında ilişki kurabilme
3. Okuduğunu değerlendirebilme, yazarın amacını ve duygu durumunu anlama
4. Okuduğu parçadaki fikirleri, geçmiş yaşantılarıyla bağdaştırabilme (Aktaran: Dökmen, 1994: 25).

Okuma, fizyolojik, psikolojik ve toplumsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir. Fizyolojik olarak okuma, basılı ya da yazılı işaretleri seslendirme ya da göz yoluyla takip etmedir. Ancak okuma sürecinde, zihin algılama, anlama ve yorumlama gibi eylemlerde bulunur. Bu anlamda okuma, bir eylemsizlik durumu değil, yaratıcı bir etkinliktir (Adalı, 1983: 33).

Yapılandırmacı eğitim modelinin ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma becerilerini geliştirebilmek amacıyla Türkçe derslerinin etkinliklerle işlenmesine yer verilmiştir.

Yapılandırmacı Eğitimle İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Okuma Kazanım ve Becerilerinin Kavratılması

Bu bölümde yapılandırmacı eğitimle ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma kazanım ve becerilerinin neler olduğu ve bunların kavratılması üzerinde durulmuştur.

Okuma Kazanım ve Becerilerinin Kavratılması

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla hazırlanan yeni Türkçe Öğretim Programı'yla birlikte öğrencilerin okuma kazanım ve becerilerini en üst seviyeye taşımının temel hedeflerden biri olduğunu söylemek mümkündür.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımında yer alan okuma kazanım ve becerilerinin neler olduğuna geçmeden önce bu kavramların ne anlama geldikleri üzerinde durulacaktır.

“Bilişsel davranışlarla psiko-motor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliği” (Demirel, 1990: 119) olan okuma, bireyin gerek okul yaşamı süresince, gerekse okul yaşamını bitirdikten sonra ‘kendi kendini eğitmesine yol açan olayları doğru ve anlamlı bir biçimde analiz edip sentezlemesini ve yorumlamasını sağlayan önemli bir beceridir (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003: 149).

Böyle bir becerinin kazanılabilmesi için de sürekli değişim ve gelişme yaşanan dünyamızda hemen her kavram gibi eğitimin de yeni yaklaşım ve değer yüklemelere bağlı olduğu bilim adamlarınca ileri sürülmektedir.

Günümüzde eğitime geleneksel anlamların dışında farklı anlamlar yüklenmektedir. Eğitim sadece okuma, yazma ve matematik gibi temel alanlarda öğretim yapmanın ötesinde bir anlam kazanmıştır (Çağlar, 2001: 81). Eğitime yeni ve alışılmamışın dışında anlamların yüklendiği günümüz toplumunun bireylerinin, eleştirel düşünebilen, yaratıcı niteliklerine sahip ve problem çözme yeteneği gelişmiş olması beklenmektedir. Bu durum, giderek, daha karmaşık hale gelmiş, işlevsel olarak farklılaşmış ve çeşitlenmiş insan ilişkilerine uyum sağlayabilecek, kendilerini geliştirebilecek ve kendi geleceklerini kendilerinin oluşturabileceği bir insan tipi yetiştirmeyi daha gerekli hale getirmiştir. Bütün bunların sağlanması, öğrenme sürecinin etkili bir biçimde yürütülmesine bağlıdır. Etkili biçimde bir öğrenme süreci ise işlevsel bir okur kitlesi yaratmaya bağlıdır. İşlevsel bir okur kitlesi yaratmanın amacı, ülkenin insan gücünü aydınlatmak ve bağımsız, başı dik, üretici ve ürettiğinin hakkını isteyen bir toplum yaratmaktır (Sarıhan, 2003: 31).

Böyle bir toplum oluşturulabilmesi için okuyucuların eskiden olduğu gibi okuduklarını ezberlemeye çalışma alışkanlığından kurtulmaları gerekir. Bunun sağlanabilmesinin ise öğrencilerin okuma ve anlama becerilerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanan metinlerin sağlıklı uygulanmasına bağlı olduğu söylenebilir.

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda Türkçe Eğitim ve Öğretiminin Genel Amaçları

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2005 yılında hazırladığı “İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu” ile ilköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği ortaya konulmuştur. Buna göre programın öğrenciler açısından genel amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Dilimizin, millî birlik bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri,

2. Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmeleri,

3. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmaları,

4. Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmeleri,

5. Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmaları,

6. Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,

7. Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmeleri,

8. Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları,

9. Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,

10. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,

11. Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri (MEB, 2006: 4).

Özetle ilköğretim ikinci kademedeki Türkçe öğretiminin genel amaçlarının, öğrencilerin anlama ve anlatma, dilbilgisi ve yazılı anlatım becerilerini geliştirmek, öğrencilere okuma ve dinleme alışkanlığı kazandırmak, onların kelime hazinelerini zenginleştirmek, öğrencilere Türkçeyi doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmak olduğu söylenebilir.

Problem Durumu

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, amacı, önemi, alt problemleri ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur.

Problem Durumu

Bilginin çok hızlı üretilip yayıldığı ve daha tüketilirken eskimeye başladığı bir dönem yaşandığı bilinen bir gerçektir. Böyle büyük bir hızla değişim ve gelişimlerin yaşandığı dünyamızda son yıllarda eğitim alanında birçok gelişme yaşanmaktadır. Böyle bir ortamda eskiden olduğu gibi kendisine öğretileni sadece ezberleyip onu tekrar eden bir eğitim anlayışının kalıcı olmasını beklemek doğru görülmemelidir. Günümüzde özellikle teknolojik ve bilimsel anlamda gelişimlerini sağlamış başta Avrupa olmak üzere birçok yabancı ülkede artık bilgiyi ezberleyen bireyler yerine bilgiyi kullanan, bilgi üzerine düşünen, bilginin doğruluğunu araştıran, günümüz sorunlarına çözüm yolları geliştiren bireyler yetiştirmek adeta bir zorunluluk haline gelmiştir. Günümüzde geleneksel anlayış olarak da adlandırılan ve bilim çevrelerinde ezberci anlayış olarak nitelendirilen davranışçı eğitim anlayışıyla yetişen bireyler, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayamamalarının yanında toplum ve ülke

kalkınmalarına da faydalı olamamaktadırlar. Bunu fark eden ülkeler eğitim yaklaşım ve uygulamalarını sorgulamaya başlayarak incelemelerde bulunmuş, günümüzün hızlı değişim şartlarına ayak uydurabilecek bireylerin yetiştirilebilmesi için yapılandırıcı eğitim modelini uygulamaya koymuşlardır.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımı bilgiyi temelden kurmaya, işlemeye yönelik çağdaş bir eğitim bir yaklaşımı olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde de 2004 yılından sonra geleneksel eğitim yaklaşımları terk edilerek yeni ilköğretim programları hazırlanmıştır. Yeni ilköğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşım merkeze alınarak çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, beyin temelli öğrenme, bireysel farklılıklara duyarlılık, sarmal ve tematik yaklaşım, beceri yaklaşımı gibi çeşitli yaklaşım ve modellerden yararlanılarak öğrencilerin özellikle okuma becerilerini geliştirmek hedeflendiği söylenebilir. Nitekim öğrencilerde geliştirilecek temel beceriler olarak Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme gibi temelde okuma becerileri sıralanması bu düşünceyi desteklemektedir.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla ilgili birçok araştırma bulunmasına rağmen, ilköğretim ikinci kademe Türkçe öğretmenlerinin okuma derslerinde kullandıkları okuma metinlerinde karşılaştıkları sorunları temel alan bir araştırma yapılmadığı belirlenmiştir. Yapılandırmacılık gibi ülkemizde yeni uygulanan bir eğitim modelinin ilköğretim ikinci kademe Türkçe okuma becerilerinin kazandırılmasında kullanılan okuma metinlerinde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları analiz etmek araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Problem Cümlesi

İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi ile hedeflenen okuma becerilerinin kazandırılması için kullanılan metinlerde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Alt Problemler

1. Yapılandırmacı eğitim modeliyle ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma becerilerinin kazandırılmasında kullanılan okuma metinleri ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
2. Yapılandırmacı eğitim modeliyle ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma beceri ve kazanımlarıyla ilgili Türkçe öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
3. Yapılandırmacı eğitim modeliyle ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma becerilerinin kazandırılmasına yönelik hizmet içi eğitimle ilgili Türkçe öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Türkçe dersi okuma becerilerinin kazandırılması için kullanılan metinlerde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunları belirleyerek analiz etmektir.

Sorunların belirlenerek analiz edilebilmesi için Türkçe öğretmenlerine ilköğretim ikinci kademe Türkçe Programı'nda yer alan okuma metinlerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin anket uygulanmıştır. Bunun yanında anket sorularına paralel hazırlanmış Öğretmen Görüşme Formu aracılığıyla 15 Türkçe öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Görüşme sonuçlarıyla ankette belirlenen sorunların asıl nedenlerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerden hareketle konuyla ilgili çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırmanın Sayıtları

1. Çalışma sırasında uygulanan ölçeklere öğretmenlerin içtenlikle cevap verdikleri
2. Araştırma sırasında elde edilen bilgilerin yapılandırmacı eğitimle ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma metinlerinde karşılaşılan sorunların belirlenip analiz edilmesine katkı sağladığı
3. İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma becerilerinin kazandırılmasında karşılaşılan sorunların belirlenip analiz edilmesinde ön yargıdan uzak nesnel bir yaklaşımın benimsenmiş olması

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma İlköğretim Türkçe Dersi Programı'nda (6-8. Sınıflar) hedeflenen okuma kazanımlarıyla sınırlıdır.
2. Araştırma ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersleriyle sınırlıdır.
3. Araştırma ilköğretim ikinci kademe görevli Türkçe öğretmenleri ile sınırlıdır.
4. Araştırma MEB'e bağlı devlet okullarıyla sınırlı tutulmuştur.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme ile örneklemin seçim şekli üzerinde durulmuştur. Verileri toplamak amacıyla kullanılan ölçme araçları tanıtılmış, söz konusu araçların nasıl geliştirildiği ve verilerin nasıl elde edildiği üzerinde durulmuştur. Son bölümde ise elde edilen verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Araştırma ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma metinlerinde karşılaşılan sorunları öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmek amacıyla yapılan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. (Karasar, 2005: 77). Bu tür araştırmalarda bir durumu etkilemeden olduğu şekliyle betimlemenin esas olduğu söylenebilir.

Araştırmanın amacı, Türkçe dersi okuma metinlerinde karşılaşılan sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerini olduğu gibi betimlemek, herhangi bir değiştirme yapmadan var olan şekliyle ortaya koymak olduğundan tarama modeli seçilmiştir.

Araştırmanın amacına ulaşmak ve araştırma sorularını çözüme kavuşturmak için tarama modeli türlerinden de genel tarama modeli seçilmiştir. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005: 79). İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde kullanılan metinleri en iyi bilenlerin Türkçe öğretmenleri olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Türkçe öğretmenlerinin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından evren hakkında genel bir bilgiye sahip olabilmek için evrenden yansız seçilen bir grup öğretmenin düşüncesi değerlendirilmiştir. Araştırma bu yönüyle, nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırma konusunu derinlemesine ve çok boyutlu bir şekilde incelemek içinse daha az sayıda öğretmenle görüşme yapılarak da veri toplandığı için araştırma bu yönüyle de nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği çalışmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 39).

Nicel ve nitel bir arada kullanılması hem araştırmayla ilgili daha ayrıntılı verilere ulaşmayı hem de bulguların birbirini tamamlamasını sağlamaya yöneliktir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Adana ili merkez ilçesi (Seyhan) ilköğretim okullarında görevli olan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, nicel ve nitel veri toplama yöntemleriyle gerçekleştirildiğinden örneklem seçimi iki aşamada oluşturulmuştur.

Nicel Veriler İçin Oluşturulan Örneklem

Nicel verilerin elde edildiği örneklem için, olasılığa dayalı küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örnekleminin de “oransız” şekli tercih edilmiştir. Çalışma evreni, içinde çeşitli elemanları olan benzer amaçlı kümelerden oluştuğundan bu yöntemin seçildiği söylenebilir. Evrendeki bütün kümelerin tek tek eşit seçilme şansına sahip oldukları durumda yapılan örnekleme küme örnekleme denir (Karasar, 2005: 114).

Örneklemin sayısı kadar küme yansız bir şekilde, yansız numaralar tablosu kullanılarak seçilmiştir. Yani yansız küme örnekleme yoluyla 116 okuldan 50 okul belirlenmiştir. Bu ilköğretim okullarındaki Türkçe öğretmenlerini bulup seçme işlemi yapılmıştır. Bu kapsamda da 140 Türkçe öğretmeninden anket yoluyla veri toplanmıştır.

Nitel Veriler İçin Seçilen Çalışma Grubu

Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden görüşme kullanılarak 15 öğretmeninden araştırma konusuyla ilgili detaylı bilgi toplanmıştır. Örneklem içinden görüşme yapılan

öğretmenlerin seçiminde ise kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılırken; öğretmenlerin görüşme yapmayı kabul etmeye istekli olup olmamaları da göz önünde bulundurulmuştur.

Kolay ulaşılabilir durum örneklemesinin kullanıldığı araştırmalarda araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın genel amacına yönelik alan yazın taraması yapılmış, uzman görüşleri de alınarak ölçekler geliştirilmiştir. Öğretmen Görüşme Formu anket sorularını destekleyecek şekilde ve uzman görüşleri alınarak geliştirilmiştir. Daha sonra geliştirilen anket ve görüşme formunun pilot uygulaması yapılmış, alınan dönütler doğrultusunda ölçme araçlarının dil geçerliği sağlanarak ölçme araçlarına son şekli verilmiş, belirlenen örneklem doğrultusunda veriler toplanmıştır. Elde edilen nicel veriler betimsel istatistik teknikleri (frekans ve yüzde) kullanılarak, nitel veriler ise içerik analizi yapılarak incelenmiştir. Araştırma konusuyla ilgili verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular yazılmıştır. Araştırma verilerinin analiziyle ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik önerilerin yazılmasıyla araştırma süreci tamamlanmıştır.

Araştırmada veriler, araştırmanın amacına ve alt amaçlarına uygun olarak daha önce de belirtilen süreç dikkate alınarak ve uzman görüşleriyle geliştirilen Öğretmen Görüşme Formu kullanılarak toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu bölümde, ilköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında Türkçe derslerini yürüten 140 Türkçe öğretmenine anket uygulanması ve 15 öğretmenle de görüşme yapılması yoluyla gerçekleştirilen veri toplama süreci yer almaktadır.

Verilerin Çözümlemesi

Nicel Verilerin Çözümlemesi

Anketlerin uygulanması sonucunda elde edilen nicel veriler SPSS- Windows 11,5 paket programıyla araştırmanın alt amaçları doğrultusunda istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın alt amaçları mevcut durumun belirlenmesine yönelik betimsel nitelikte sorular olduğundan nicel verilerin analizinde betimsel istatistik tekniklerinden frekans ve yüzde hesaplaması kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar ise tablolarla sunularak verilerin çözümlemesi yapılmıştır.

Nitel Verilerin Çözümlemesi

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen nitel verilerin incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 223).

Öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar bilgisayar ortamına aktararak yazılı metin haline getirilmiştir. Her bir soruya değişik kişilerin verdiği cevapları içeren veriler birkaç kez okunarak olası kodlarla ilgili notlar alınmıştır. Kodlar oluşturulmasında alanyazın, araştırma soruları ve görüşme soruları göz önünde bulundurulmuştur. Öğretmenlerin kullandığı önemli ifadeler de kod oluşturulmasında dikkate alınmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda aynı anlama gelen cümlelerin tek biçimde kodlanmasına özen gösterilmiştir.

Görüşme notlarından yola çıkarak elde edilen kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmuş, sonra kodlamaları altında toplayacak ana temalar belirlenmiştir. Bu ana temaların belirlenmesinde öğretmenlerin görüşleri ve araştırma soruları etkili olmuştur. Yapılan kodlamalar ve ortaya çıkan temaların sunumunda konunun daha rahat anlaşılabilmesi amacıyla da tablolardan yararlanılmıştır.

Görüşme verileri raporlaştırılırken var olan durum tanımlanmasına öncelik verilmiştir. Görüşme yapılan kişilerin bakış açılarını daha iyi yansıtmak ve var olan durumu okuyucunun daha iyi kavramasını sağlamak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir.

Öğretmenlerin görüşlerinden alıntı yapılırken ‘Ö’ harfi ve öğretmenlere verilen numaralar (Örneğin Ö1) alıntılarının sonuna eklenmesine özen gösterilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde Türkçe öğrenci ders kitabında bulunan metinlerdeki yazı türü, punto ve resimlerin türlerinin, metinlerin uzunluklarının öğrencilerin seviyesine uygunluğu, metinlerin güncel ve öğrencilerin günümüzdeki sorunlara çözüm üretmelerine uygunluğu, metinlerin öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye uygunluğu, metinlerin öğrencilerin dil, iletişim, öğrenme ve anlama becerilerine uygunluğu, metinlerin öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmaya uygunluğu, metinlerin öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye uygunluğu ve öğretmenlerin öğrencilerin okuma kurallarını uygulamada yeterli olmasıyla ilgili bulgular elde edilmiş ve tablolar halinde sırasıyla sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerde Öğrenci Seviyesine Uygun, Açık ve Anlaşılır Bir Dil Kullanılmasıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metinlerde öğrenci seviyesine uygun, açık ve anlaşılır dil kullanılması	f	%
Hiç	0	0
Çok az	11	7.9
Biraz	24	17.

		1	
Çoğunlukla	86	4	61.
Tamamen	19	6	13.
Toplam	140	0	10

Tablo 1'e göre öğretmenlerin % 61,4'ü Türkçe ders kitabındaki metinleri öğrencilerin seviyesine uygunluk ve anlaşılır bir dil kullanma açısından çoğunlukla, % 13,6'sı ise tamamen uygun gördüklerini belirtmektedir. Öğretmenlerin % 17,1'i biraz uygun bulmakta ve % 7,9 ise hiç uygun bulmamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre metinleri hiç uygun bulmayan öğretmen bulunmamasının dikkat çekici olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerin Uzunluğunun Öğrencilerin Seviyesine Uygunluğuyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metin uzunluklarının öğrenci seviyesine uygunluğu	f	%
Hiç	11	7.9
Çok az	14	10
Biraz	39	27.
Çoğunlukla	66	47.
Tamamen	10	7.1
Toplam	140	100

Tablo 2'ye göre öğretmenlerin % 47,1'i Türkçe ders kitabındaki metinlerin uzunluğunu çoğunlukla, % 7,1'i ise tamamen uygun bulduklarını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 27,9'u biraz, % 10'u ise çok az uygun bulmakta, % 7,9 ise hiç uygun bulmamaktadır. Sonuçlara göre öğretmenlerin çoğunluğunun öğrenci ders kitabındaki metinleri uzunluk bakımından öğrenci seviyesine uygun bulmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin % 28'inin uygun bulmamalarının ise dikkat çekici olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerin Yazı Türü, Punto ve Resimlerin Türü Yönlerinden Öğrencilerin Seviyesine Uygunluğuyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metinlerin yazı türü, punto ve resimler yönüyle uygunluğu	f	%
---	---	---

Hiç	4	2.9
Çok az	8	5.7
Biraz	30	21.
Çoğunlukla	83	59.
Tamamen	15	10.
Toplam	140	100

Tablo 3'e göre öğretmenlerin % 59,3'ü Türkçe ders kitabındaki metinlerin yazı türü, punto ve resimlerin türü yönlerinden öğrencilerin seviyesine çoğunlukla, % 10,7'si ise tamamen uygun bulduklarını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 21,4'ü biraz, % 5,7'si çok az uygun bulmakta, % 2,9'u ise hiç uygun bulmamaktadır. Sonuçlara göre öğretmenlerin % 70'i Türkçe ders kitabındaki metinleri yazı türü, punto ve resimlerin türü yönlerinden öğrenci seviyesine uygun bulmaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerin Güncel ve Öğrencilerin Günümüzdeki Sorunlara Çözüm Üretmelerine Uygunluğuyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metinlerin güncel ve sorun çözmeye uygun olması	f	%
Hiç	1	0.7
Çok az	21	15
Biraz	56	40
Çoğunlukla	58	41.
Tamamen	4	2.9
Toplam	140	100

Tablo 4'e göre öğretmenlerin % 41,4'ü Türkçe ders kitabındaki metinleri güncel ve öğrencilerin gündelik sorunlara çözüm üretmelerine çoğunlukla, % 2,9'u ise tamamen uygun bulduklarını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 40'ı biraz, % 15'i ise çok az uygun bulmakta, % 0,7'si ise hiç uygun bulmamaktadır. Sonuçlara göre öğretmenlerin Türkçe ders kitabındaki metinlerin güncel ve öğrencilerin güncel sorunlara çözüm üretmelerine uygunluğu konusunda kararsız kaldıkları ya da metinleri yetersiz görmeye eğilimli oldukları söylenebilir. Bu sonuç dikkat çekicidir; çünkü yapılandırmacı eğitim modelinin en önemli hedeflerinden birisi de güncel sorunlara çözüm üretebilen bireyler yetiştirmektir. Bu anlamda Türkçe kitaplarındaki metinlerin yeniden gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerin Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirmeye Uygunluğuyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metinlerin söz varlığını geliştirmeye uygunluğu	f	%
Hiç	0	0
Çok az	9	6.4
Biraz	60	42.
Çoğunlukla	59	42.
Tamamen	12	8.6
Toplam	140	100

Tablo 5'e göre öğretmenlerin % 42,9'u Türkçe ders kitabındaki metinleri öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye biraz uygun bulmakta, % 6,4'ü ise hiç uygun bulmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 42,1'i çoğunlukla, % 8,6'sı ise tamamen uygun bulmaktadır. Sonuçlara göre öğretmenlerin Türkçe ders kitabındaki metinlerin öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye uygunluğu konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu sonuç da söz varlığını geliştirme ilkesinin ders kitaplarında yeterince işlenmediği şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca ders kitaplarının öğrencilerin sözcük varlığını geliştirmeye daha uygun hale getirilmesinde yararlar bulunabileceği belirtilebilir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerin Öğrencilerin Dil, İletişim, Öğrenme ve Anlama Becerilerine Uygunluğuyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metinlerin öğrencilerin dil, iletişim, öğrenme ve anlama becerilerine uygunluğu	f	%
Hiç	1	0.7
Çok az	12	8.6
Biraz	51	36.
Çoğunlukla	69	49.
Tamamen	7	5
Toplam	140	100

Tablo 6'ya göre öğretmenlerin % 49,3'ü Türkçe ders kitabındaki metinlerin öğrencilerin dil, iletişim, öğrenme ve anlama becerilerine çoğunlukla, % 5'i ise tamamen uygun olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin % 36,4'ü biraz, % 8,6'sı ise çok az uygun

bulmakta, % 0,7'si ise hiç uygun bulmamaktadır. Sonuçlara göre öğretmenlerin yarıdan fazlasının Türkçe ders kitabındaki metinleri öğrencilerin dil, iletişim, öğrenme ve anlama becerilerine uygun buldukları görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin yaklaşık % 45'lik oranının ise yeterince uygun bulmadıkları sonucunu ulaşılmaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerin Öğrencilere Okuma Zevk ve Alışkanlığı Kazandırmaya Uygunluğuyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metinlerin öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırması	f	%
Hiç	8	5.7
Çok az	27	19.3
Biraz	75	53.6
Çoğunlukla	25	17.9
Tamamen	5	3.6
Toplam	140	100

Tablo 7'ye göre öğretmenlerin % 53,6'lık çoğunluğu Türkçe ders kitabındaki metinleri öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırma konusunda biraz, % 19,3'ü çok az uygun bulmakta, % 5,7'si ise hiç uygun bulmamaktadır. Öğretmenlerin % 17,9'u çoğunlukla, % 3,6'sı ise tamamen uygun bulduklarını belirtmektedir. Sonuçlara göre öğretmenler % 80 çoğunlukla Türkçe ders kitabındaki metinlerin öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırma konusunda yeterli bulmamaktadır.

Tablo 8. Öğretmenlerin Öğrenci Ders Kitabındaki Metinlerin Öğrencilerin Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Güçlerini Geliştirmeye Uygunluğuyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Metinlerin öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmesi	f	%
Hiç	4	2.9
Çok az	28	20
Biraz	65	46.4
Çoğunlukla	40	28.6
Tamamen	3	2.1

Toplam	140	100
--------	-----	-----

Tablo 8'e göre öğretmenlerin % 46,4'ü Türkçe ders kitabındaki metinleri, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye uygunluk konusunda biraz, % 20 'si çok az uygun bulmakta, % 2,9'u ise hiç uygun bulmamaktadır. Öğretmenlerin % 28,6'sı çoğunlukla, % 2,1'i ise tamamen uygun bulduklarını belirtmektedir. Sonuçlara göre öğretmenlerin % 70'lik çoğunluğunun Türkçe ders kitabındaki metinleri, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye yeterince uygun bulmadıkları anlaşılmaktadır. Bu sonuç, metinlerin yapılandırmacı eğitim modelinin düşünme becerileri altında sıralanan öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye yeterli olmadığı ve bu bakımdan daha sağlıklı metinlere ders kitaplarında yer verilmesi gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin okuma kurallarını uygulamada yeterli olmasıyla ilgili görüşlerinin dağılımı Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğretmenlerin Öğrencilerin Okuma Kurallarını Uygulamada Yeterli Olmasıyla İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Öğrencilerin okuma kurallarını uygulama yeterliği	f	%
Hiç	1	0.7
Çok az	15	10.7
Biraz	66	47.1
Çoğunlukla	55	39.3
Tamamen	3	2.1
Toplam	140	100

Tablo 9'a göre öğretmenlerin % 47,1'i öğrencilerin okuma kurallarını uygulamada (Hazırlık-okuma amacı belirleme-okuma amacına uygun yöntem belirleme-dikkatini okuduğuna yoğunlaştırma-kurallara uygun sessiz ve sesli okuma) biraz, % 10,7'si çok az yeterli bulmakta, % 0,7'si ise hiç yeterli bulmamaktadır. Öğretmenlerin % 39,3'ü çoğunlukla, % 2,1'i ise tamamen yeterli bulduklarını belirtmektedir. Sonuçlara göre öğretmenlerin yarıdan fazlasının öğrencileri okuma kurallarını uygulamada yetersiz gördükleri anlaşılmaktadır. Okuma kurallarının sağlıklı bir şekilde uygulanmasının öğrencilerin okudukları metinleri daha iyi kavrayıp yorumlamalarını sağlayacağı bilinmektedir. Bu nedenle öğrencilerin okuma kurallarını yeterli seviyede uygulamalarına yönelik alışkanlıkları kazanabilmeleri için başta öğretmenler olmak üzere, ailelere de önemli sorumluluklar düştüğü söylenebilir.

Görüşme Yapılan Öğretmenlerin Okuma Metinleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu başlıkta araştırmacı tarafından uzman görüşleriyle geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorulara 15 Türkçe öğretmenin verdiği cevaplara ve bu cevaplara ilişkin yüzde ve frekans değerlerine yer verilmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin bir soruya verdikleri yanıt içerisinde yer alan birden fazla görüş araştırma kapsamında değerlendirilmiştir.

Görüşme yapılan Türkçe öğretmenlerinin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik oluşturulan öğrenci ders kitaplarındaki okuma metinleriyle ilgili düşüncelerinin dağılımı Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. "İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik oluşturulan öğrenci ders kitaplarındaki okuma metinleriyle ilgili neler düşünüyorsunuz?" Açık Uçlu Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı *

Kodlar	Öğretmen İfadeleri		
Olumlu Düşünceler	"Metinlerin genel anlamda öğrenci seviyesine uygun olduğunu düşünüyorum." (Ö1, Ö2, Ö6, Ö7) "Genel olarak metinlerin temalara uygunluğunu beğeniyorum." (Ö5) "Ders kitaplarına yer alan metinlerin öğrencilerde okuma sevgisi oluşturabileceğini düşünüyorum." (Ö13) Dil ve anlatım olarak uygun sayılır. Bununla birlikte metinlerde öğrencilerin anlamını bilmediği birçok kelime var. Sözlük eskiye göre daha çok kullanılmakta." (Ö15) "Devamı verilmeyen olay yazıları az da olsa öğrencide okuma sevgisi oluşturabiliyor" (Ö6)	6.6	
Olumsuz Düşünceler	"Fakat, güncellik ve öğrencinin ilgisini çekme noktasında metinler iyi değil. Öğrencilerin dünyasına seslenen metinlerin olması gerekir." (Ö1) "Fakat aynı türden okuma metinlerinin kitapta yer alması öğrencileri ilgisizleştiriyor." (Ö2) "Ölçme-değerlendirme evrakların ya da yöntem-tekniklerin tam olarak uygulanmaması programın da etkili olmasına engel oluyor. Aslında sorunun çözümü öğretmende." (Ö3) "Araç-gereçlerin eksik olması da başka bir sorun" (Ö3) "Fakat daha iyi metinler ders kitabında olabilirdi" (Ö5) "Çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin okuma sevgisi	5	00

* Bir öğretmen birden fazla görüş bildirdiği için tablodaki yüzdeler, toplam yüzdelerle denk gelmemektedir.

oluşturabileceğini düşünmüyorum”. (Ö2, Ö5, Ö9)

“Fakat, bazı metinlerin çok uzun olduğunu söyleyebilirim.” (Ö6)

“Öğrenciler güncel metinlere daha çok katılıyor. Ama bu tür metinler az” (Ö5)

“Bazı metinlerde öğrenci derse karşı ilgi arttırırken bazı metinlerde ilgisini düşürüyor. Bu ise metinlerin iyi seçilmediğini gösterir.” (Ö4, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14)

“Öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünmesi için metinlerin daha iyi hazırlanması gerekir.” (Ö4, Ö5, Ö14). Bu noktada ben devreye giriyorum (Ö6)

“Genellikle düşünce yazılarına ağırlık verilmiş. Bence şiire ve olay yazılarına daha çok yer verilmeli.” (Ö4, Ö6, Ö14)

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik oluşturulan öğrenci ders kitaplarındaki okuma metinleriyle ilgili öğretmen görüşleri Tablo 10’da olumlu ve olumsuz görüşler olmak üzere iki bölüm halinde verilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik oluşturulan öğrenci ders kitaplarındaki okuma metinleriyle ilgili olumlu görüşleri şöyle özetlenebilir:

Görüşme yapılan 3 öğretmen metinleri genel olarak öğrenci seviyesine uygun bulduklarını, 1 öğretmen metinleri programdaki temalara uygun bulunduğunu, 1 öğretmenin metinlerin öğrencilerde okuma sevgisi oluşturabileceğine inandığını, 1 öğretmen metinlerin dil ve anlatım olarak uygun sayılabileceğini, 1 öğretmen de devamı verilmeyen bazı metinlerin öğrencide okuma okuma sevgisi oluşturabileceğini belirtmektedir. Buna karşılık görüşme yapılan öğretmenlerinin tamamının öğrenci ders kitabındaki metinlerle ilgili olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu sonuç öğretmenlerin öğrenci ders kitaplarındaki metinleri birçok yönden eleştirdikleri veya yetersiz gördükleri şeklinde değerlendirilebilir.

Görüşme yapılan öğretmenler, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik öğrenci ders kitaplarındaki metinlerle ilgili şu olumsuz ifadeleri kullanmışlardır:

“Metinliklerin uzunlukları uygun değil. Güncel ve öğrencelerin ilgisini çekmeyen metinler var. Örneğin biz Adana’da yaşadığımızdan bu bölgenin çevre ve dil sorunlarını içeren metinlerin öğrencilerin daha çok ilgisini çekebileceğini düşünüyorum” (Ö3)

“Metinler, bırakın öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerileri geliştirmek; çoğunlukla öğrencilerin ilgisini bile çekemiyor bence. Öğrencinin bu becerilere ulaşabilmesi için okuma metnini ilginç bulup onun üzerine kafa yorması gerekir diye düşünüyorum.” (Ö7)

“Bazı metinlerde öğrenci derse karşı ilgi arttırırken bazı metinlerde ilgisini düşürüyor. Bu ise metinlerin iyi seçilmediğini gösterir.” (Ö4)

“Öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünmesi için metinlerin daha iyi hazırlanması gerekir.” (Ö5)

“Gülmece unsuru taşıyan metinlerin öğrencilerin ilgisini daha çok çektiğini görüyorum. Metinler didaktik ve kuru kalıyor. Öğrencilerin de ilgisini çekmiyor bu yüzden.” (Ö12)

“Genellikle düşünce yazılarına ağırlık verilmiş. Bence şiire ve olay yazılarına daha çok yer verilmeli.” (Ö6)

“Okuma metinleri içinde az da olsa iyi olanları da var. Bununla birlikte aynı türden okuma metinlerinin art arda kitapta yer almasını da ben doğru bulmuyorum. Düşünce yazılarına fazlaca yer verilmesi öğrencileri sıkıyor. Görselliğin çok öne çıktığı çağımızda sinema, bilgisayar ve teknolojinin adeta sihirli dünyalar yarattığı bir ortamda bence özellikle maceraya dayalı olay yazılarına ağırlık verilmesi daha faydalı olur. Çünkü bu tür metinlerin öğrencilerde merak oluşturup acaba bundan sonra ne olacak düşüncesiyle öğrencinin metne ve derse ilgisinin artırılabilceğini düşünüyorum.” (Ö2)

“Metinler öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye pek uygun değil zaten. Biz bu boşluğu doldurmak için siz kahramanın yerinde olsaydınız ne yapardınız şeklinde sorular soruyoruz; ama metin zaten bitirildiği için öğrenci bu sorularımıza doyurucu yanıtlar veremiyor. Bu nedenle de metinlerin bu konuda da yetersiz kaldığını düşünüyorum.” (Ö5)

“Bence okuma metinleri üzerinde çok özel bir kadro çalışmalı. Yani çocuk edebiyatından anlayan, yeni çocuk edebiyatı metinlerini takip edip en faydalı olanları seçebilen bir kadro olmalı. Ben öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma sorununda en büyük etkenin eskiye takılıp kalma olduğunu düşünüyorum. Ben yeni çocuk edebiyatı kitaplarında okuma kitaplarımızdaki temalarla aynı olan çok daha iyi metinlerin bulunduğunu çoğunlukla görüyorum. Demek ki daha iyi metinlere yer verilebilmiş diye düşünüyorum. Ne yazık ki bu bir türlü gerçekleşmiyor. Kısacası metinler konusunda çok sıkıntılı olduğumuzu söyleyebilirim.” (Ö14)

Öğretmen görüşlerinden hareketle öğrenci ders kitaplarındaki metinlerle ilgili öğretmenlerin çok sıkıntılı olduklarını ve hem yapılandırmacı eğitim anlayışına hem de öğrencilerin ilgi, ihtiyaç, yetenek ve okuma becerilerini geliştirmeye daha uygun metinlere öğrenci ders kitaplarında yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Nicel verilere göre (Tablo 1) öğretmenlerin % 75’i Türkçe ders kitabındaki metinleri öğrencilerin seviyesine uygunluk ve anlaşılır bir dil kullanma açısından yeterli görmektedirler. Öğretmenlerin % 54’ü (Tablo 2) Türkçe ders kitabındaki metinlerin yazı türü, punto ve resimlerin türü yönlerinden öğrencilerin seviyesine uygun olduğunu belirtmektedirler.

Anket sonuçlarına göre (Tablo 3) öğretmenlerin % 70’i Türkçe ders kitabındaki metinlerin yazı türü, punto ve resimlerin türü yönlerinden öğrenci seviyesine uygun

bulmaktadır. Sonuçlara göre (Tablo 4) öğretmenlerin % 41,4'ü Türkçe ders kitabındaki metinleri güncel ve öğrencilerin gündelik sorunlara çözüm üretmelerine çoğunlukla, % 2,9'u ise tamamen uygun bulduklarını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 40'ı biraz, % 15'i ise çok az uygun bulmakta, % 0,7'si ise hiç uygun bulmamaktadır. Sonuçlara göre öğretmenler, Türkçe ders kitabındaki metinlerin güncel ve öğrencilerin güncel sorunlara çözüm üretmelerine uygunluğu konusunda kararsızdır. Nicel verilere göre (Tablo 5) öğretmenlerin % 42,9'u Türkçe ders kitabındaki metinleri öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye biraz uygun bulmakta, % 6,4'ü ise hiç uygun bulmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin % 42,1'i çoğunlukla, % 8,6'sı ise tamamen uygun bulmaktadır. Sonuçlara göre öğretmenlerin ders kitabındaki metinlerin öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye uygunluğu konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir.

Nicel verilere göre (Tablo 7) öğretmenlerin % 80'i ders kitabındaki metinleri öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırma konusunda yeterli bulmamaktadır. Bu sonuçtan hareketle ders kitabındaki metinlerin öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandıracak biçimde düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin % 46'sı ders kitabındaki metinlerin yukarıda sayılan özellikleriyle ilgili olumlu görüş bildirirken; geriye kalan öğretmenler olumsuz görüşte bulunmaktadır. Olumsuz görüş bildiren öğretmenlerden bir bölümü; bazı metinlerin öğrencilerin derse ilgisini artırırken bazılarının ise ilgisini düşürdüğünü bunun da metinlerin iyi seçilmediğini gösterdiğini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler, aynı türden okuma metinlerine yer verilmesini öğrencilerin ilgisini azalttığına değinmiştir. Bazı öğretmenler ise çalışma kitaplarında yer alan etkinlik ve metinlerin öğrencilerde okuma sevgisi oluşturduğuna inanmadıklarını söylemiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin en çok olumsuz görüş bildirdikleri konulardan birisinin ise özellikle 6. sınıf öğrenci ders kitaplarında bulunan bazı metinlerin çok uzun olmasıdır.

Öğretmen görüşme sonuçlarında bazı öğretmenler öğrencilerin güncel metinlere daha çok katıldığını; ama bu tür metinler az yer verildiğini belirtmiştir. Bazıları ise güncellik ve öğrencinin ilgisini çekme noktasında metinleri yeterli bulmadığını; öğrencilerin dünyasına seslenen metinlerin olması gerektiğini ifade etmiştir. Oysa yapılandırmacı eğitim modelinin en önemli hedeflerinden birisinin güncel sorunlara çözüm üretebilen bireyler yetiştirmek olduğu birçok kaynakta belirtilmektedir. Bu sonuçlara göre Türkçe kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin güncel sorunlara çözüm üretmelerine elverişli duruma getirilmesi gerekmektedir.

Araştırmada anketle elde edilen verilere göre (Tablo 6) öğretmenlerin % 54,3'ü metinlerin öğrencilerin dil, iletişim, öğrenme ve anlama becerilerine uygun olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin % 45,7'si ise uygun bulmamaktadır. Bu sonuçlara göre Türkçe ders kitabındaki metinlerin öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandıracak biçimde yeniden düzenlenmesinde yarar bulunmaktadır.

Nicel verilere göre (Tablo 8) göre öğretmenlerin % 70'i ders kitabındaki metinleri, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye yeterince uygun bulmamaktadır. Ayrıca öğretmen görüşme sonuçlarında öğretmenlerin, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünmesi için metinlerin daha iyi hazırlanması gerektiğini belirtmeleri araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Buna göre ders kitabındaki metinler, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmeye yetecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Araştırmada anketle ulaşılan verilere göre (Tablo 9) öğretmenlerin % 60'ı öğrencileri okuma kurallarını uygulamada (Hazırlık-okuma amacı belirleme-okuma amacına uygun

yöntem belirleme-dikkatini okuduğuna yoğunlaştırma-kurallara uygun sessiz ve sesli okuma) yeterli bulmamaktadır. Buna göre öğrencilerin okuma kurallarını yeterli seviyede uygulamalarına yönelik alıştırmalara daha sık yer verilmelisinde yarar bulunmaktadır.

Öneriler

1. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik metinlerin daha nitelikli ve öğrenci ilgisini daha çok çekecek şekilde düzenlenmesi sağlanmalıdır. Bu yönde çalışmalar yapılırken hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin konuyla ilgili görüşlerine başvurulabilir..

2. Güncel konulara ve öğrencilerin hayatta karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmelerine yönelik metinlere ders kitaplarında daha çok yer verilmelidir. Bu metinler aracılığıyla öğrencilerin güncel sorunlara çözüm üretme alışkanlığı kazanmaları sağlanmalıdır..

4. Metinlerin öğrencilerin sözcük dağarcıklarını geliştirmeye daha uygun duruma getirilmesi sağlanmalıdır. Konuyla ilgili metinlerin hangi yöntem ve teknikler aracılığıyla öğrencinin sözcük dağarcığını daha sağlıklı geliştirebileceği üzerine araştırmalardan yararlanılabilir.

5. Metinlerin öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme güçlerini geliştirmelerine daha uygun hale getirilmesi için konunun uzmanlarından yararlanılmalıdır. Ayrıca öğretmenlere eleştirel ve yaratıcı düşüncenin niteliği ve metinler aracılığıyla geliştirilmesi konularında eğitim verilmesi yarar sağlayabilir.

6. Öğrencilerin okuma kurallarını daha sağlıklı uygulamalarına yönelik çalışmalara hem okulda öğretmenlerinin ortak çalışmalarıyla hem de ev ortamında velilerin yardımlarıyla ağırlık verilmelidir. Bu yönde çalışmaların öğrencilerin okuma becerilerinin sağlıklı gelişimine katkı sağlayacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

Adalı, O. (1983). “Anadili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne,” *Türk Dili Dergisi Dil Öğretim Özel Sayısı*, S. 379-380,31-35

Akyol, H. (2005). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çağlar, A. (2001) “21. Yüzyılda Okulun Değişen Rolü ve Yeni Eğilimlere İlişkin İyimsen Bazı Öngörüler,” 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi. İstanbul: Sedar Eğitim Araştırma Yayıncılık.

Güneş, F. (2000). *Okuma Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*, Ankara: Ocak Yayınları.

Demirel, Ö. (2001), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara, Pegem A Yayıncılık.

Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Gün, M. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi okuma metinlerinde karşılaşılan sorunlar. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(4), 1-21.

MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6–7–8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.

Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N. ve Serin, O. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler*. Eğitim Araştırmaları. Yaz 2003, Yıl: 4, Sayı: 12. 148–157.

Sarıhan, Z. (2003). *Öğrencilere Kitap Okutmak İçin Masrafsız Bir Proje: Okullarda Her Ay Bir Kitap*. Yaşadıkça Eğitim. Ekim-Aralık 2003, 31–34.

Topbaş, S. S. (1998). *Türkçe Öğretimi, İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1066, AÖF Yayınları No: 587, 12.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.